

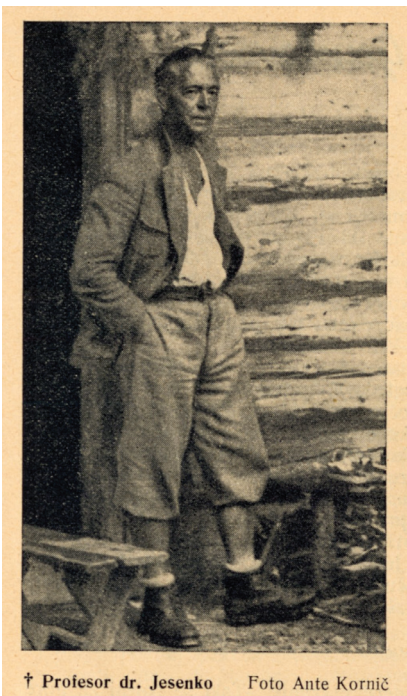
Ob štiridesetem Pokalu Loka

Začetki smučanja na Loškem

»Zgodovina smučarstva v našem Sokolu je zgodovina smučarstva v Sloveniji en miniature. Po trdih bojih v Karpatih, v zimi 1914/15, je hitela Avstrija organizirat vojaške smučarske oddelke za vojno z Italijo že koncem avgusta 1915. Začetkom zime je že postavila na bojišče precej močne oddelke, izvežbane v takrat edino zveličavni tehniki Zdarskega v Visokih Turah. Veliko število nas starih smučarskih bajt, takrat robotov alpskih polkov, se je vrnilo po vojni domov in prineslo s seboj kot edini prijetni spomin tako neizrečeno težkih dni v tirolskih Alpah in kot edini dobiček – nekaj smučarske izvežbanosti, zraven pa nič koliko navdušenja.«

Stari vrh – prizorišče tekmovanj za Pokal Loka. (foto: Tomaž Lunder)

Dr. Fran Jesenko (1875–1932), doma iz Karlovca v Škofji Loki – botanik, poliglot, sicer pa prvi predsednik Jugoslovanske zimskošportne zveze (JZŠZ) in član FIS ter pobudnik ustanovitve Triglavskega narodnega parka. Leta 1932 se je smrtno ponesrečil na Komarči. (vir: *Naš obzor* 4/1, 1933; foto: Ante Kornič)

Tako je v *Spominskem spisu* – zborniku Sokolskega društva v Škofji Loki ob 25. obletnici loškega Sokola leta 1931 zapisal dr. Jaka Prešern, predstojnik loškega sodišča. Prve smučarje so Ločani videli že v letih 1916 in 1917 med 1. svetovno vojno, ko so se avstrijski vojaki iz opazovalnice na Štajngrofu spuščali prav do Lontrga (današnjega Spodnjega trga). Malokdo ve, da je bil loški rojak, svetovno priznani botanik dr. Fran Jesenko, ki se je med bivanjem v Švici in na Švedskem spoznal s smučarskim športom, takoj po 1. svetovni vojni prvi predsednik Smučarske zveze Jugoslavije. Leta 1923 je v Pragi v zanosnem govoru Mednarodni komisiji za smučanje predstavil bloško smučanje.

K poznavanju bloškega smučanja je veliko prispeval še en Ločan, umetnostni zgodovinar Ante Gaber. Ne smemo pozabiti Nandeta Majnika (1905–1944, padel v partizanih), smučarskega učitelja in pisatelja (*Bele gazi*, literarizirani učbenik smučanja), doma iz Virmaš pri Škofji Loki. Po njem so Jezerjani, kjer je učiteljeval, po 2. svetovni vojni poimenovali tekme pri Češki koči, saj so več let prirejali Majnikov veleslalom.

Organizirano smučanje se je v Škofji Loki začelo v okviru Sokolskega društva, ko je bil 29. januarja 1929 ustanovljen smučarski odsek.

V letih pred 2. svetovno vojno so smučarski navdušenci na vadbo in tekme hodili na pobočja Kranceljna in Smučarske dolince za gradom, prirejali so izlete preko Svetega Ožbolta mimo Črnega Vrha tja do Žirovskega Vrha, s spusti na Visoko, Poljane, Gorenjo vas ali preko Gabrovega mimo Breznice do Javorij in Žetine. Kasneje so začeli vaditi na bolj zahtevnem terenu, kakršen je bil Sten nad Puštalom.

Loški sokoli za gradom (1928), družba premožnih Ločanov, obrtnikov in delavcev. Kako različne so bile potem njihove življenjske poti! Prva vrsta od leve: Peter Kavčič, Tine Zaletel, Franc Mavri, Jože Koman, Rado Thaler, Franc Dolenc, Ela Thaler, Ante Gaber, Rudi Bahovec, Ivan Hafner, Niko Kavčič. Druga vrsta: Pavle Kavčič, Jože Pecher, Franc Otajac, ostali nepoznani. (vir: *Spominski spis Sokolskega društva v Škofji Loki, 1931; arhiv Matjaža Hafnerja*)

Organiziranost in gradnja objektov

Ločani so že zgodaj pokazali svoje organizacijske sposobnosti. Leta 1936 so Sokoli v Vincarjih zgradili 50-metrsko skakalnico in pozimi leta 1938 organizirali izjemen športni dogodek: Vseslovanske sokolske igre v tekih in skokih. Ob razsulu stare Jugoslavije je mladina iz zapuščene vojašnice pobrala veliko smučarske opreme, kar je bila po vojni izvrstna podlaga za začetek smučarske dejavnosti v okviru Fizkulturnega društva, kasneje Smučarski klub Ločan, potem sekcije TVD Partizana in od leta 1965 Smučarski klub Transturist, ki se je leta 1975 preimenoval v Smučarski klub Alpetour. Ob tem ne smemo pozabiti, da leta 2015 s podjetjem Alpetour, kolikor ga je še ostalo, praznujemo tudi petdesetletnico plodnega sodelovanja.

Po vojni so v Vincarjih po načrtih inž. Bloudka poleg 50-metrske zgradili še 25-metrsko skakalnico, posvečeno spominu bratov Paulus, Staneta in Poldeta, ki sta padla v partizanih. S prostovoljnim delom in finančno podporo je društvo leta 1950 v enem letu zgradilo kočjo na Starem vrhu, ki je s tem postal športno prizorišče za naslednja desetletja.

Leta 1950 so loški smučarski entuziasti s prostovoljnim delom zgradili kočo na Starem vrhu. (foto: Urh Kalan; arhiv Gašperja Zakotnika)

Izgradnja žičnic leta 1970, naložba podjetja Transturist, je ena od prelomnic, ki so zaznamovale in vplivale na razvoj loškega smučanja. Koča je ostala v lasti smučarjev do leta 1973, ko jo je odkupilo podjetje Transturist.

V petdesetih in šestdesetih letih se je klub (ali občasno sekcija) udeleževal v alpskem smučanju, skokih in tekih. Od leta 1958 je skrbel za izvedbo tradicionalnega tekaškega tekmovanja v spomin na boj Cankarjevega bataljona januarja 1942 v Dražgošah, imenovano Po stezah partizanske Jelovice, v okviru katere smo leta 1964 priredili prvi biatlon v takratni Jugoslaviji. Kasneje, po odprtju starovrških žičnic leta 1970, se je mladina raje posvečala alpskemu smučanju. Po vzoru kranjskogorske in tržiške se začel čas alpske smučarske šole, ki je bila ustanovljena v sezoni 1967/68. Družina okrog predsednika Janeza Gašperšiča, neumornega Gašperja Zakotnika in iznajdljivega Janeza Štera je v klubu, ki je takrat štel okrog osemsto članov, ustvarila razmere, ki so Ločane pripeljale med najboljše v državi. Prizadevanja, da bi se tekmovalci ob časovno napornih treningih in tekmah lahko še redno šolali, so rodila neformalne smučarske razrede na Osnovni šoli Petra Kavčiča in leta 1975 še formalne na Gimnaziji Škofja Loka, ki so jo obiskovali športniki vseh smučarskih panog, tudi iz drugih krajev Slovenije.

Kljub vedno bolj neugodnim finančnim in podnebnim razmeram, kamor je treba prišteti usodo Starega vrha, ohranja klub svojo dejavnost na najvišji ravni. Strokovni profesionalni in honorarni kader skrbi za vzgojo, od najmlajših cicibanov do mladinskih in članskih vrst. V sezoni 2014/15 je bil klub proglašen za najboljšega v Sloveniji.

Vstop v svetovno elito

V sedemdesetih letih sta se SK Alpetour in z njim mesto Škofja Loka pojavila na svetovnem smučarskem zemljevidu.

Tekmovalci, kot sta bila Boris Strel in Nataša Bokal – dobitnika medalj na svetovnih prvenstvih – in z njima še Jože Kuralt, Nuša Tome, Andrej Miklavc, Špela Bračun, Anja Kalan in Matic Skube kot dobitniki točk svetovnega pokala, tudi zmagovalci posameznih tekem Strel, Bokal, Miklavc, svetovna mladinska prvaka Strel in Skube ter dobitnice odličij na teh prvenstvih Katja Lesjak, Lea Ribarič in Špela Bračun so ponesli slavo majhnega mesta daleč preko meja naše dežele. Ne nazadnje so se marljivi člani kluba proslavili tudi kot organizatorji vrhunskih tekem v alpskem smučanju: evropsko mladinsko prvenstvo 1981, Pokal Loka v štiridesetih izvedbah ter nešteto mednarodnih FIS tekem.

Leta 1982 je Boris Strel v Schladmingu Sloveniji priboril prvo odličje v zimskih športih na svetovnih prvenstvih. (foto: Tomi Lombar, Delo; arhiv Gašperja Zakotnika)

Nataša Bokal je bila ena najuspešnejših slovenskih alpskih smučark. Leta 1991 je na svetovnem prvenstvu v Saalbachu osvojila prvo slovensko žensko kolajno v smučanju. (arhiv Gašperja Zakotnika)

Pokal Loka

Ob zgodovinskem praznovanju tisočletnice Loke leta 1973 je takratni SK Transturist kot darilo svojemu mestu – in samemu sebi – organiziral prvo mednarodno tekmovanje najmlajših smučarjev v alpskih disciplinah. Na začetku se je imenovalo Pokal tisočletnice Loke, že naslednje leto pa se je preimenovalo v Pokal Loka in se kot tretje uvrstilo med največje tradicionalne organizatorje takih dogodkov. Trofeo Topolino in Pinnochio sugli sci iz Italije, Ski Interkriterium iz Češke, La Scara iz Francije, Borrufa Trophy Andora, Ingemar Trofen Švedska, Whistler Cup Kanada in naš Pokal Loka so že pred desetletji ustanovili združenje.

Naslovna stran biltena *Pokal tisočletnice Loke* iz leta 1973, oblikovanje Peter Pokorn st. (arhiv Gašperja Zakotnika)

Sestajajo se vsako leto na eni od naštetih lokacij, si izmenjujejo izkušnje in pripravljajo izhodišča za enoten nastop v okviru mednarodne smučarske zveze FIS.

V prvih letih tekmovanja nismo smeli izvesti vsako leto, ker je mednarodna smučarska zveza zavirala pre zgodnje usmerjanje v tekmovalni šport, zato imamo v 42. letih le 40 tekem. Nikoli pa tekmovanje ni odpadlo, le leta 1995 smo izvedli samo eno tekmo. 27-krat smo se zbrali na Starem vrhu, 11-krat nas je reševala Soriška planina, po enkrat smo šli na Črni Vrh nad Cerknim in v Kranjsko Goro. Po letu 2012 na tekmovanju sodelujejo otroci stari 13 in 14 let v mlajši ter 15 in 16 let v starejši kategoriji. Po novem naj bi se otroška tekmovanja preimenovala v tekmovanja za mlade.

Pravo tekmovalno vzdušje kot je na tekmah svetovnega pokala. (foto: Tomaž Lunder)

Od leta 1973 do danes so nas obiskali mladi smučarji iz 49 držav z vseh celin. Rekordno število smo zabeležili prav na zadnjem Pokalu Loka (2015): 289 udeležencev z okoli 120 spremljevalci iz 34 držav. Organizacijski odbor krije stroške bivanja in žičnic omejenemu številu udeležencev. V preteklosti je bila ta številka večja, a smo jo potem, sporazumno z ostalimi zgoraj naštetimi organizatorji, zmanjševali. Žal zaradi pomanjkanja prenočitvenih kapacitet v Škofji Loki penzionske storitve poiščemo od Kranja preko Škofje Loke do kmečkih turizmov v loškem hribovju, kar sploh ni slabo, ker na ta način promoviramo širše okolje. Vključujemo osnovnošolsko mladino, ki v jeziki prisotnih držav pozdravi vse udeležence. Zaščitni

Tina Maze je z dvojno zmago na Pokalu Loka v letih 1997 in 1998 napovedala svojo izredno uspešno smučarsko kariero. (foto. Jure Eržen, Delo; arhiv Gašperja Zakotnika)

znak - blagovna znamka Pokala Loka - je stiliziran smučar, ki ga je že na samem začetku (1973) prispeval Ive Šubic, akademski slikar, rojak iz Poljanske doline. Lično izrezljan kipec iz brezovega lesa samorastniškega umetnika iz Dolenje Žetine Petra Jovanoviča vsako leto prejme najboljša ekipa. Na našem tekmovanju so prvič pokazali svoje vrline nekateri bodoči zvezdniki alpskega smučanja.

Na Pokalu Loka so tekmovali tri olimpijske zmagovalke, Petra Kronberger, Janica Kostelić in Tina Maze, ter osem svetovnih prvakov, dvanajst zmagovalcev svetovnega pokala, da ne naštevamo ostale dobitnike odličij na olimpijski igrah, svetovnih prvenstvih in zmagovalce posameznih tekem svetovnega pokala. Če omenimo le Slovence: poleg Tine Maze še Mateja Svet, Rok Petrovič, Špela Pretnar, Gregor Benedik, Nataša Bokal, Tomaž Čizman, Alenka Dovžan, Jure Franko, Urška Hrovat, Jure Košir, Katja Koren, Mitja Kunc, Andrej Miklavc in Mojca Suhadolc.

Da bi vrednost naše prireditve še povečali, smo vsako leto za častne predse-dnike povabili ugledne politike, gospodarstvenike ali župane. Med drugimi so se prijazno odzvali tudi najvišji predstavniki oblasti, kot so Djemal Bijedić, Franc Popit, Stane Dolanc in Milan Kučan še v prejšnji državi, po osamosvojitvi pa Janez Janša, ponovno Milan Kučan, Janez Drnovšek, Danilo Türk in Borut Pahor, če naštejemo le najpomembnejše po funkciji, ki so jo takrat opravljali.

Sklepna misel

Po štiridesetih letih obstoja ugotovljamo, da je Pokal Loka presegel pričakovanja, ki smo jih imeli v mislih leta 1973 ob praznovanju tisočletnice Škofje Loke. Z odprtjem smučišč na Starem vrhu so bile ambicije smučarskega kluba usmerjene v odmevnejšo prireditev, ki bi, ob že uveljavljenih organizacijskih sposobnostih, pomagala k spoznavanju starodavne Loke z njeno hribovito okolico in seveda našim mladim smučarjem omogočila neposreden stik s tujo konkurenco.

Pokal Loka je na smučarskem zemljevidu dobil svoje mesto in z njim naš kraj. Želja organizatorjev, ki brez kakršnihkoli nadomestil iz leta v leto dogodek

Otvoritev tekmovanj vsako leto popestri atraktivni nočni paralelni slalom pod Loškim gradom. (foto: Tomaž Lunder)

pripravljajo, je bila vedno, da prireditev preseže okvire športnega tekmovanja, da z otroškim živžavom omrežimo Loko. Čutimo, da nam to povsem ne uspeva. V začetnem obdobju smo z zvenceimi zabavnimi ansambli res napolnili Športno dvorano Poden, šele nočni spektakel pod Loškim gradom na predvečer tekmovanja pa je malo prebudil Ločane.

S skromnimi sponzorskimi in občinskimi sredstvi komaj pokrijemo stroške namestitve obiskovalcev, kar v preteklosti ni bil tak problem. Premalo sredstev namenjamo promociji. Posledično nas mediji slabo pokrivajo. Še v devetdesetih letih so Pokal Loka spremljali vrhunski športni novinarji, kot so Henrik Ūbeleis, Jože Dekleva, Franci Pavšer, Jože Pogačnik, ki so članke o naši prireditvi objavljali že naslednji dan ali isti dan o njih poročali na radiu.

Tereni na Starem vrhu spadajo med zahtevnejše, ko govorimo o mednaro-

dnih tekmovanjih za mlade. Tuji udeleženci radi pohvalijo našo izvedbo. Z nekaterimi, ki prihajajo že dalj časa, smo postali pravi prijatelji. Ker se število držav iz leta v leto povečuje, bo Stari vrh kmalu postal pretesen. K sreči smo ga pred leti obranili pred zaprtjem. Odgovornim in lokalni javnosti se namreč zdi razumljivo, da se iz občinskih sredstev gradijo športne dvorane, medtem ko naj bi žičniška infrastruktura predstavljala nepotrebno breme.

Skupina več kot stotih smučarskih navdušencev, ki se vsako leto zbere v sredini februarja, in manjši krog organizatorjev, ki za prireditev skrbijo celo leto, bo kljub težavnijim razmeram nadaljevala s svojim projektom, v korist domačega kraja in slovenskega smučanja.

Predstavniki držav udeleženci na sestanku vodij ekip na predvečer tekmovanja.

(foto: Pavle Dobovšek)

VIRI:

Guček, Aleš: *Planica, Joso Gorec in slovensko smučanje*. Ljubljana : Schwarz print : Fundacija za šport RS : Zavod za šport RS Planica, 2012, str. 16–18, 31, 127.

Hafner, Matjaž: Zlato obdobje alpskega smučanja v Škofji Loki 1970–2000. V: *Loški razgledi* 47, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2000, str. 465–509.

Kalan, Urh: Smučanje v Škofji Loki : od prvih začetkov do leta 1980. V: *Loški razgledi* 45, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1998, str. 447–468.

Prešern, Jaka: Smučarstvo v društvu. V: *Spominski spis Sokolskega društva v Škofji Loki ob 25 letnici 1906–1931*, V Ljubljani : Škofjeloški Sokol, 1931, str. 41–44.

Slikovne priloge Pavla Dobovška, Tomaža Lundra, Petra Pokorna st. in iz osebnega arhiva Gašperja Zakotnika ter Matjaža Hafnerja je pripravil Marjan Luževič.

Odprtje tekmovanja Pokal Loka 1976 pred stavbo današnje Upravne enote Škofja Loka. (iz arhiva SK Alpetur)

Tekmovalci se pripravljajo na sprevod čez Mestni trg 2013, sodelovali so predstavniki iz 33 držav. (iz arhiva SK Alpetur)

Stari vrh je čudovit naravni stadion za organizacijo tekem Pokala Loka. (foto: Peter Pokorn st.)